

”DET BEHÖVS NÅGON SOM TROR PÅ DEM SOM INTE ORKAR TRO PÅ SIG SJÄLVA”

Att ta sig från gatan och till ett eget boende är inte att börja från noll. Det är att börja från ett stort minus. Det är lätt att tappa orken på vägen. Men nu har Räddningsmissionen inrättat en ”spindeln-i-nätet-tjänst”. Det behövs en person som tar de kontakter som behövs, följer med på jobbiga möten. Och kanske viktigast: som tror på dem som inte klarar av att tro själva.

TEXT: jennie danielsson FOTO: ulrika olsson

Det är fredag eftermiddag och lugnet har lagt sig över Räddningsmissionens café på Vasagatan 14 dit hemlösa kommer och tar en fika eller äter frukost.

Vissa kommer i ett annat ärende; de vill prata med Marja-Liisa Forsenheim. En del har träffat henne förut, andra har hört talas om henne, att hon inte är ”helt hopplös” att prata med.

Samtalen ser väldigt olika ut. Vissa berättar sitt livs historia. Andra vill bara prata väder och vind en stund.

Motivera att gå vidare

Marja-Liisa är förutom behandlingsassistent även utbildad motivator och en del av hennes jobb är att just motivera hemlösa till att ta sig ur sin situation.

Hur gör man? Vad säger man? Vilka ord använder man till någon, som kanske är fast i ett missbruk och som saknar allt, för att få denne att plötsligt resa sig?

Marja-Liisa har inga särskilda trick att ta till, inga peppande ramsor. Hennes styrka ligger i det förtroende hon under 20 års tid byggt upp bland människor som annars har svårt att lita på andra.

Hon menar också att det är mer verkningsfullt att lyssna än att prata. Marja-Liisa lyssnar och vet – hon kan inte förklara hur ett sådant läge ser ut – när det är lämpligt att närma sig med frågan ”du vet väl att det finns möjlighet till avgiftning?”

– Det kan räcka att de känner att ”här är någon som ser mig”. Jag tror också att det betyder något att jag är så obyråkratisk. Jag sitter ju inte här med några utredningsblanketter, säger hon.

Allt bygger på relationer

Man måste ha en relation för att kunna hjälpa någon till ett förändringsarbete, menar hon, och hon bygger sina relationer varsamt och långsiktigt.

– Ser jag en ny person här på caféet säger jag kanske bara ”god dag” första gången. Nästa dag säger jag ”god dag” och sedan ”hejdå”. Tredje dagen kan jag fråga hur det står till.

Det är ingen idé att vara påstridig, viktigare är att enträget finnas till hands.

Som den här fredagen. Hon hade avtalat med en man att hämta honom på 35:an, Räddningsmissionens

”Många känner en myndighetsrädsla. Vissa blev myndighetsbehandlade redan som barn. Det började med barnhem, fortsatte med pojkhem och sedan ansalt.”

jourboende för hemlösa, för att följa med honom till avgiftning. När hon kom var han inte kvar.

Egentligen ska hon vara på caféet på förmiddagarna och hon åkte tillbaka dit med ogjort ärende. När hon kom satt mannen där och Marja-Liisa ringde runt för att hitta plats för avgiftning åt mannen, hittade en och följde honom dit.

Är en länk

Marja-Liisas tjänst inrättades i somras och är ett nytt sätt för Räddningsmissionen att arbeta med gruppen hemlösa. Marja-Liisa fungerar som en länk mellan den hemlösa och myndigheter; följer med till möten, sköter telefonsamtal och hjälper till att tolka byråkratiskt författade myndighetsbrev.

Tidigare har den hemlösa själv fått ta de flesta kontakter med myndigheter och det har gjort att de ofta gett upp på vägen.

– Många känner en myndighetsrädsla. Vissa blev myndighetsbehandlade redan som barn. Det började med barnhem, fortsatte med pojkhem och sedan anstalt.

– Rädslan att misslyckas är stor. Många har flera gånger försökt ta sig ur sin situation utan att klara det.

– De har tappat tron på sig själva. Men då finns jag här och kan säga att misslyckas du så finns i alla fall jag kvar. Och sedan försöker vi igen.

Samarbetsprojekt

Hon understryker att hon inte är ensam om att hjälpa de hemlösa. Hon kallar det för ett samarbetsprojekt där fältassistenter – som många gånger är de som har allra bäst kontakt med de hemlösa -, personalen på olika boenden, socialsekreterare och andra yrkesgrupper samverkar.

När Marja-Liisa började sitt arbete med hemlösa handlade det framför allt om att hindra folk från att bli hemlösa, alltså att förhindra vräkning. Hon arbetade som ekonomihandläggare inom socialtjänsten i Bergsjön och Majorna och en stor del av arbetet gick ut på att fördela pengar. Snart nog kände hon att hon ville angripa problemen från ett annat håll. Hon var med om att starta en dag- och boendestödsverksamhet som arbetade uppsökande och hon blev kvar där i 13 år. Och för två år sedan anställdes hon på 35:an.

Fler hemlösa

Under sina 20 år i yrket har hon sett antalet hemlösa öka.

– Det har kommit en ny grupp nu i och med Försäkringskassans hårdare regler. Det är de som är för friska för att få vara sjukskrivna och samtidigt för sjuka för att kunna arbeta, säger hon och tillägger att det inte krävs mycket för att bli vräkt. Det kan gå på några veckor om man inte betalat hyran.

Hon ser också att hemlösheten gått ner i åldrarna. Den yngsta hon träffat på var 22.

– De flesta tror att en hemlös är en alkoholiserad gammal man som bor under en bro. Så är det inte. Vem som helst kan bli hemlös, säger Marja-Liisa. Fortfarande är det fler män än kvinnor som är hemlösa. Marja-Liisa förklarar varför:

– Kvinnor har lättare att ordna med boende hos en manlig bekant. Det här är kvinnor som ofta far mycket illa.

De blir utnyttjade?

– Ja, på ett eller annat sätt måste de ju betala.

Lisagården är ett korttidsboende enbart för kvinnor där det finns möjlighet att få hjälp att påbörja ett förändringsarbete. Annars är de flesta boenden avsedda för män eller både män och kvinnor.

Arbetar i flera steg

Räddningsmissionens arbete för hemlösa följer en bestämd prioritetsordning. Först ska den hemlösa få tak över huvudet. Nästa steg är att bli drogfri. Därefter är det dags att hitta ett varaktigt boende. Sedan gäller det att hitta en vettig sysselsättning.

– Att bara bli nykter och få ett boende räcker inte. Alla måste tillhöra ett socialt sammanhang, säger Marja-Liisa.

Det mest kritiska läget i den här processen är när de hemlösa varit inne på avgiftning under någon veckas tid och ska ut till ingenting. Abstinensen är stor och då är det viktigt att det finns någon som kan hjälpa till att hålla motivationen uppe till nästa steg.

Den personen kan Marja-Liisa vara. Ibland handlar det om att sitta med bredvid i väntrummet inför ett läkarbesök.

– Det är ingenting som hindrar dem från att sticka ifrån mig, men än så länge är det ingen som gjort det.

